

1 DALIS

DOING ALL RIGHT²

„Mama,
Gotta leave you all behind and face the truth
Mama, oh oh (anyway the wind blows)
I don't want to die
*Sometimes wish I'd never been born at all.*³

Šiandien kaip niekada jaučiuosi gyvas – ne besiginantis, bet atrandantis. Galbūt mano vardas buvo duotas neatsitiktinai? Kelyje į nežinią pagaliau galiu kažką pakeisti savo jėgomis. Atrasti savo tiesas. Kaip Paulius⁴. Šiandien tikiu, kad galiu kurti savo likimą. Šiandien aš tikiu (iš tiesų – noriu tikėti), kad negimstame su primestais tikslais. Su primestais tikslais neužaugame. Galbūt užaugame su primestais vardais. Tačiau kurie iš mūsų juos pasirenka?

Pagaliau jaučiuosi lyg išsilaisvinęs iš savo paties pančių. Iš to kelio, į kurį mane pasiuntėi.

Atleisk. Jaučiu, jog šie laiškai mane sukausto prie praeities ir neleidžia kvėpuoti. Jie vis grąžina ir grąžina mane prie to pradžios taško, kuris neleidžia judėti pirmyn. Prie tokio manęs, kokio savęs nepažįstu. Turiu šiuos laiškus pabaigti, nes kitaip negalėsiu atmerkti akių. Tas pasaulis taip ryškiai šviečia, o laiškai Tau – lyg sąžinės balsas, kurį bandau nutildyti.

Mama, aš nežinau, ką Tau esu skolingas. Jei žinočiau, būtų kur kas paprasčiau.

Esu skolingas gyvybę. Bent vieną kartą. Ne vieną kartą už tai ant Tavęs pykau. Sukandęs paklodę verkiau naktimis, kad tik niekas neišgirstų. Norėjau pradingti. Bet esu visada vertinamas. Visada teisiamas. Gal pats esu dėl to kaltas? Aš nenoriu būti kaltas. Noriu būti Paulius. Tokį vardą turiu. Kito nežinau.“

*

„Šiandien – ta diena, kai aš išvykstu. Nenoriu rašyti liūdno laiško ir nenoriu atsisveikinti. Bent jau su Tavimi. Jei negalėjau tada, nenoriu ir dabar. Noriu tiesiog pasakyti Tau, jog iškeliauju. Aš pabandysiu. Atrasti save. Kelią į savo naują amžiną rytojų.

Kiekvieną dieną stengiausi pateisinti savo gyvenimą, bent kad nesijausčiau kaltas, jog likai kažkur ten. Šiandien išvykstu. Tikrai.

Pats.

Tądien ne aš nusprendžiau, kad turiu palikti namus. Tu nusprendėi. Jei būčiau likęs, gal daugelis dalykų būtų vykę kitaip. Gal būčiau žinojęs savo vardą. Gal. Nors ir čia kai kurie jį

pasikeičia. Pasikeiti vardą ir tuomet gyveni svetimą gyvenimą. Juk Tu to ir tikėjaisi, ar ne? Kad gyvensiu kitaip. Būsiu kitas.“

*

„Aš niekaip negaliu nustoti Tavęs kaltinti. Tik dabar tą pripažįstu. Laišką pradedu jau trečią kartą. Ir nors ši diena man tokia nepaprasta, jaučiuosi lyg Tave išduočiau.

Vis prisimenu Tavo akis.

Matau arbatinuką, stovintį kampe, ir stiklines su raudonomis žymėmis ties briauna. Namai kvepia prieskoniais. Namai. Nešvarios lėkštės ir paklotos lovos.

Matau mergaites, kurios verkia susiglaudusios. Ar tai mano sesės? Mama, ar aš turėjau sesių? Ar galėjau jomis pasirūpinti?

Tu atėmei iš manęs teisę turėti seses. Atėmei teisę būti kartu ir būti savimi. Kas aš? Kodėl aš buvau paliktas vienas? Kas Jums nutiko?“

*

„Tai jau ketvirtas bandymas.

Mama, ar jauteisi laiminga, kad aš išvykau? Mama. Mama.

Aš turiu ir kitą Mamą. Žinau, kad ji nėra tikra. Mes abu tai žinome. Kiek ji tikresnė už Tave? Kiek ji nusipelno to skausmo, kad aš išvykstu, jai nieko nepranešęs? Žinau, ji jautė, kad tokia diena ateis. Ji irgi nori išvykti. Ji irgi nori būti tikra. Ji nori būti kita. Nori sužinoti, kad iš tiesų yra kita.

Mama, niekaip negaliu suprasti paskutinio Tavo žvilgsnio. To, kuris slypėjo tarp verkiančių mergaičių ir gaminamų pietų. Jie svilo.

Neverkei, Mama. Aš verkiu, ir dėl tų ašarų negaliu gerai atsiminti Tavo veido.

„Veskis jį greičiau. Paimk pinigus. Jie tuoj ateis. Prašau, sumokėk už jį, daugiau neturiu.“

Ar tu verkei, Mama? Šito aš neatsimenu. Tavo akys buvo sausos. Tavo akys. Jos vaidenasi man naktimis. Tu buvai tokia griežta. Ar mane mylėjai?

„Nebijok. Būk laisvas.“

Du sakiniai. Ir akys, kurios neverkė, išleisdamos mane.

Mama, kas buvo Tavo akyse, kurios neverkė, paskutinį kartą regėdamos sūnų?“

*

„Penktas bandymas, Mama.

Negaliu išleisti savęs ir Tavęs. Dar paklausiu. Ar kada gailėjaisi? Tų vakarų, kai man pasakojai apie vėją laukuose, kuris šiurena smilgas.

Šiu šiu šiu. Pučia lengvas vakaro vėjelis ir smilgos susisuka ratu, risdamosi per tuščią kelią. Kvepia smėliu ir grynu oru. Mes bėgame vakarienės.

Mes? Mama, kas buvome „Mes“? Aš nebeturiu „Mes“. Nebeturiu „Aš“. Neturėjau iki šiol. Jaučiausi Tau skolingas. Kodėl? Nes galbūt Tavęs nebėra, ir mano skola yra begalinė. Ta, kuri neturi pabaigos ir negali būti išpildyta. Gal mano skola apima gyvybę. Kurios tiek daug kartų aš gailėjausi. Kartais jaučiausi nevertas. Praradęs tai, ko nespėjau pažinti ir įsisąmoninti.

Jei būčiau tas vėjas, risčiausi per kelius ir kryžkeles, niekas manęs nesustabdytų. Bet aš nesu vėjas, Mama. Būti žmogumi nėra taip paprasta. Bent jau nebuvo.

Aš tikiu, kad daug kas gali pasikeisti. Kai suaugi, pamatai, kad kelių yra daugiau, nei iki tol manei. Gal tai ir buvo mano kelias? Pamatyti pasaulį kitokį. Ar ir tu galvojai, kad jis – kažkur TEN – kitoks?“

*

„Sofija sako, kad namai ten, kur mylimi žmonės.

O kaip mes pasirenkame, ką mylėti?

Mama, aš Tave myliu iki šiol. Tas akis be ašarų. Ar tai kaltė?

Myliu ir kitą savo mamą, Gretą. Jai nebuvo lengva. Ji norėjo būti kitur, kitokia, bet jai nepasisekė. Ji turbūt norėjo sūnaus. Savo. Ir ji gavo mane. Ar ji buvo laiminga?

Sofija taip pat pasakytų, kad visur ir visada galime būti laimingi. Manau, kad gerai, jog iškeliauju. Nuo savęs, koks buvau, į save, kokių noriu būti. Galbūt ten man pavyks geriau.

Šiu šiu šiu – šiurena vėjas per smulkius kelio akmenukus. Aš juos užuodžiu, beveik galiu paliesti. Bet Tavo veidas – neatsimenu jo. Tik akis. Kas buvo Tavo akyse, Mama, jei jose nebuvo ašarų? Jei žinočiau, jog manęs verkei, man būtų lengviau.“

*

„Šalia manęs guli kuprinė. Tave palikdamas neturėjau net kitų apatinių, ką jau kalbėti apie kišenėje tūnančias kelerių metų santaupas.

Ar Tu mane palikai?

Atsimenu šaltą moters ranką, kuri nervingai spaudė man pirštus, vesdamasi iš namų. Ji bijojo, kad pabėgsiu. Kur aš galėjau pabėgti?

Per skruostus nuolat riedėjo ašaros, todėl kelio nemačiau.

„Ša, neverk, – sakė ji, – viskas bus gerai.“ Bet jos balsu netikėjau. Mama – už nugaros. Kaip viskas gali susiklostyti „gerai“, jei Mama lieka tau už nugaros?

Kojos nuolat pynėsi ir akmenukai žarstėsi į šalis. Skaudėjo numuštą pirštą. Žiūrėjo žmonės. Kai kurie nuleido akis. Jiems manęs buvo gėda? Mama, ką aš padariau? Ar aš turiu gėdytis?

Ta ranka vis spaudė ir spaudė. O žmonės žiūrėjo ir žiūrėjo. Nė vienas nesišypsojo. Ką aš padariau? Dėl ko buvau kaltas? Kodėl negalėjau likti su Tavimi?

Dabar pagalvoju – gal tai Tu? Gal tai, kaip dabar jaučiuosi, – Tavo nuodėmės? Gal aš esu nekaltas? Kaip atsikratyti šios nežinios, kurią nešiosi ant pečių visus šiuos metus?

Atsimenu, kaip šaltas delnas atsileidžia ir lieku vienas. Vėl vėjas šiurena per mano kojas, tarsi norėdamas visą mane nušluostyti. Bet skruostais vis tiek teka upeliai, o keliai virpa. Tuomet šaltos ir drėgnos rankos mane įkelia į sunkvežimį. Iki šiol atsimenu tą nemalonų jausmą.

Niekas į mane nebežiūri. Niekas, Mama. Lieku vienas.“

*

„Kai sunkvežimis pagaliau pajudėjo, pažiūrėjau į tą svetimą moterį, bet ji jau buvo nosisukusi.

Saulė švietė taip ryškiai, kad nebegalėjau matyti nei namų, nei žmonių. Visai kaip šviečia šiandien. Dabar atrodo, kad tuo metu kažkas stengėsi išdeginti mano prisiminimus. Kaip atrodė mano namai? Ar ten buvo kalnų? O gal ten buvo dykuma?

Atsimenu tik kelią, akmenukus ir vėją. Norėčiau atsiminti daugiau. Tuomet galėčiau kažkam save priskirti – dalintis kažkieno džiaugsmais ir kančiomis. Kažkieno laimėjimus priskirti sau. Galėčiau kovoti už kažkieno tiesas. Bent būčiau kieno nors dalis. Iki šiol jaučiuosi bespalvis ir beformis kūnas, kuriam kiekvienas sutiktas žmogus priskiria kokius nors bruožus. Ir aš nepažįstu savęs. Nežinau, kaip apibūdinau save: kaip ramų ir kantrų ar besipriešinantį ir kovojantį? Ne, aš toks, kurs apgaudinėja pats save.

Sunkvežimis važiavo labai ilgai. Dabar atrodo – gal net kelias savaites. O gal tai buvo tik kelios paros.

Buvo dienos – labai karštos ir varginančios. Neturėjau nei maisto, nei vandens. Viena moteriškė, sėdinti šalia manęs sunkvežimyje, davė atsigerti iš savo gertuvės. Mažą lašelytį. Šalia jos sėdėjo dar trys vaikai – ir ji buvo jų Mama. Jie galėjo verkti ir ji galėjo juos apkabinti.

Aš neverkiau. Aš neturėjau, kas mane apkabina.

Buvo naktys, šaltos ir kietos. Neturėjau kuo užsikloti ir kalendavau dantimis, rankas suspaudęs tarp kojų. Atsimenu, kaip kartočiau mintyse: „Mama, paimk mane, paimk greičiau.“

Kodėl šie vaizdai man tokie ryškūs, o Tavo veido, Mama, aš prisiminti negaliu? Tik akis.

Atsimenu, kai nuo didelio kratymosi užsimaniau nusišlapinti. Iš pradžių tik šiek tiek. Vėliau apie nieką kitą nebegalėjau galvoti. Sukandęs dantis kenčiau, įtikinėdamas save, jog nebesu mažas ir į kelnes nebepridarysiu. Kenčiau, kol purvinu veidu ir vėl pradėjo riedėti ašaros. Iš

skausmo. Ir tada nebesusilaikiau. Tu vėl pradėjai glostyti man plaukus. Vėl dainavai prieš miegą. Ir vėl padėjai dubenį kvepiančios košės. Užuodžiu tą košės kvapą ir dabar.

Vienas vyras piktai šūktelėjo ant manęs. Kokia kalba tai buvo? Pasakė kažką panašaus į: „Reikia jį išmesti iš čia, visai nebebus kuo kvėpuoti.“

Kaip aš iki šiol suprantu, ką jis pasakė?

Kelnės pamažu išdžiūvo ir pakeleiviai nustojo į mane žvilgčioti. Protarpiais norėjau, kad jie mane išmestų iš to prakeikto sunkvežimio ir aš galėčiau parbėgti pas Tave. Aš būčiau įveikęs visus kalnus, Mama. Būčiau Tavęs atsiprašęs už viską, ką padariau ne taip. Ir būčiau Tavęs maldavęs leisti man pasilikti. Ir jei būtum neleidusi, būčiau gyvenęs šalia Tavęs.

Aš ir dabar taip manau.

Visus metus iki šiol aš keikiau savo tremtį. Ne dėl to, jog man čia sunku. Ne, Mama, čia lengva. Tik aš sunkus. Aš toks nepakeliamas, kad kartais būna dienų, kai į mane nepakelia akių nė vienas žmogus. Kartais nepakelia ir savi. Ir tada aš jaučiuosi kaip tas nešvarus metro vagono stiklas, pro kurį žiūri, bet pamiršti, jog jis egzistuoja.

Mama, ar žinai, kas yra metro?

Tas sunkvežimis važiavo pernelyg ilgai. Man atrodo, kad dėl tos kelionės aš viską pamiršau. Pamiršau Tave, kaip Tu atrodai, pamiršau savo seses. SAVO VARDĄ. Ir savo šalį. Man atrodo, kad iki šiol dar neatkeliavau. Vis važiuoju tuo sunkvežimi per naktinius kalnus. Važiuoju nežinion, į kurią mane išsiuntei. Vieną. Be paaiškinimo. Ištremtą kitam gyvenimui. Ir galvojantį apie Tavo akis.“

*

„Sunkvežimis pagaliau sustojo ir visi pradėjo lipti laukan su daiktais. „Atvykome“, – tada pagalvojau. Ir širdyje sukirbėjo mažutė viltis – gal manęs lauksi? Gal atvažiavai čia pirma ir manęs nepalikai? Neišvijai.

Buvo tyki gaivi naktis. Žmonės aplink mane kuitėsi be menkiausio žodelio. „Ten“, – pasakė kažkas. Turbūt vairuotojas. Ir visi pajudėjo.

Ėjau ir aš – „ten“, kur judėjo visi.

Bet „ten“ Tavęs nebuvo.

Vis žvilgčiojau į be šviesų nuvažiuojantį sunkvežimį ir norėjau jį pasivyti, išokti vidun ir grįžti atgal. Bet nedrįsau. Tu mane išvijai – gal daugiau manęs nebenorėjai.

Numuštas kojas braukė šlapia žolė. Pievos kvapas buvo toks keistas – drėgnas ir per dieną prisisunkęs gėlių aromato. Tai buvo kažkas naujo, lyg sapnas, kuriame regėtum šokančias kvapnias deives: kiekvienas šokio žingsnelis, kiekvienas jų treptelėjimas tarsi sekunde sustabdo širdies dūžius, ir tuomet lieka tik kvapas, tas nuostabus kvapas, kuris leidžia patikėti, kad viskas bus gerai.

Viskas bus gerai.

Taip ir ėjau pieva, galvodamas apie šokančias deives. Sekundei pasijutau savo lovoje, girdėjau tavo balsą, sklendžiantį vakaro sutemose. Ir akys darėsi vis sunkesnės. Norėjau užsimerkti ir užmigti. Gal atsibusčiau, ir viskas būtų kitaip?

Staiga kelį nudiegė aštrus skausmas. Už kažko užkliuvau ir pargriuvau. Ne. Nepabusiui.

Nuogos kojos ir rankos pradėjo šalti. Mes vis ėjome ir ėjome, o rankos man niekas nepadavė. Visi nešė savo ryšulius. Aš nešiau savąjį. Ne rankose. Jis traukė mane prie žemės ir, regis, niekada neleis atsistoti ant kojų, neleis pažvelgti į tolį. Ir aš tikrai stengiausi apie nieką negalvoti. Tik eiti. Galbūt manęs kas nors laukia? Kam nors manęs reikia?

Vis ėjome ir ėjome. Visi tylėdami, nesustodami. Man pargriuvus, niekas nepalaukdavo. Turėdavau pabėgėti ir juos pasivyti. Juokinga dabar, kai apie tai pagalvoju. Lyg iki pat šiandien turėčiau vytis tą minią, – iki šiol nežinau, kur ji eina. Lyg man su ja būtų ne pakeliui.

Ir čia pievos prisiminimas baigėsi. Lyg švelnus voratinklis, įtraukęs mane į savo pasaką, ima ir nutrūksta.

Nežinau, kas atsitiko kitiems žmonėms, tačiau staiga atsimenu save mieste. Gatvėse šviečia žibintai ir man visai nebaisu. Stoviu vienas ir dairausi. Gražiuose spalvotuose namuose daugybė didelių langų. Tokių namų nesu matęs – gal jie fėjų? Kiekvienas namas skirtingas, toks dailus ir tvarkingas.

„Jei papuoliau į fėjų miestą, gal nebus taip baisu“, – tuomet pagalvojau ir truputį nurimau. „Gal Mama žinojo, kur mane siunčia, – į stebuklų kraštą.“

Tik visi langai tamsūs, aklinau užtraukti. Taip skyrėsi nuo mano namų. Mes neturėjome užuolaidų. Tačiau neturėjome ir spalvotų namų.

Jaučiau, kaip už kiekvieno lango kas nors gyvena. Jei pradėčiau rėkti, galbūt languose užsidegtų šviesos ir mane pašauktų vidun. Leistų nusiprausti. Ir veidą, ir gėdą. Tada paguldytų – nesvarbu kur. Aš užmerkčiau akis ir jausčiausi saugus. Kas nors manimi pasirūpintų.

Galvojau, jei patekau į fėjų karalystę, galbūt tapsiu nemirtingas ar įgysiu kitokių galių? Tuomet galėčiau sugrįžti pas tave, Mama. Ir nuo visko Tave apsaugočiau. Tau daugiau nereikėtų vargti nuo ankstauro ryto, klausytis mano sesių peštynių, nešti sunkių kibirų. Padaryčiau, kad Tavo kaktoje niekada nebūtų raukšlių, o akys būtų linksmos. Tavo akys, Mama, jos neduoda man ramybės. Taip, aš jau dabar noriu Tave išgelbėti. Nugalėsiu visus ir parsinešiu Tave čia, į fėjų kraštą. Čia mums niekas nebegrės.

Taip galvojau. Tačiau vis dėlto stovėjau viduryje gatvės ir nešaukiau. Nesibeldžiau į spalvingas duris. Nespaudžiau skambučių. Stovėjau apsuptas tūkstančio nebylių akių, kurios, stebėlydamosi į mane, nieko nematė. Žiūrėjau į jas visas ir negalėjau perskaityti. Kur aš atsidūriau?“

„Pas Gretą ir Maiklą atkeliavau šešerių – bent jau man sakė, kad esu šešerių. Iki šiol gimtadienį švenčiu birželio 3 dieną – tą dieną buvau užregistruotas Vokietijos W. mieste.

Iš tiesų, kiekvienais metais nuo šešerių švęsdamas gimtadienius savo naujoje šeimoje, nebuvo tikras, ar jų nusipelniau. Juk žinau, kad tikrasis mano gimtadienis kažkuria kita iš 365 dienų. Greta tai jautė ir nuolat kartojo, kad mano tikrasis gimtadienis – kai atkeliavau į jų šeimą. Ir mes mano gimtadienį švęsdavome du kartus. Tai jau buvo didesnė tikimybė pataikyti. Bet vis tiek. Nesijaučiau tikras. Netgi nesijaučiau, kad tapau vyresnis.

Tik dienos vis bėgo, kaip ta minia, išlipusi iš sunkvežimio, o aš vis neturėjau savo atspirties taško. Nežinojau, kada jau tapsiu toks didelis, kad galėsiu pats rinktis savo kelią. Ir kiekvieną rytą nubudęs vis tikėjausi, jog štai atmerksiu akis ir suprasiu – šiandien. Šiandien aš jau kitoks. Nebesu išsiųstas į niekur. Esu dėkingas žmonėms, kurie mane užaugino. Žinau, ko noriu. Žinau, kur einu.

Žinau, kas esu.

Iki šiandien toks rytas dar nebuvo atėjęs.

Nelabai aiškiai atsimenu, kas vyko iki tol, kol pirmą kartą pamačiau Gretą. Tačiau labai aiškiai atsimenu tądien: sėdėjau suole ir piešiau nepadrožtais pieštukais mėlyną dangų. Pakėlęs akis pamačiau ją – besišypsančią, tiesiais, juodais, pečius siekiančiais plaukais moterį pernelyg išblyškusiu veidu ir gelsvais dantimis. Nepaisant to, ji atrodė tokia, kurios apkabinimas būna labai šiltas.

Vieną trumpą akimirką mane perskrodė mintis – gal tai Tu, Mama. Bet akimirka buvo ištis trumpa. Žinojau, kad tai buvai ne Tu. Šios akys šypsojosi.

– Ką čia pieši? – paklausė Greta.

Žiūrėjau į savo blyškius debesis ir nesumojau, ką jai atsakyti. Taip norėjau patikti šiai besišypsančiai moteriai ir sužavėti ją savo piešiniu. Tačiau nemokėjau.

Iš tiesų, mažai ką mokėjau. Ilgą laiką tylėjau, kai su manimi kalbėdavosi. Nesupratau, kas man sakoma. Vaikai manęs nemėgo ir niekada nekviesdavo pažaisti. Todėl aš juos stebėdavau iš toli ir kampe kartodavau padrikus žodžius.

Kamuolys. Mašina. Plaktukas. Vanduo. Mergaitė. Čigonas.

Kartais vaikai mane stumdydavo, o vėliau imdavome peštis. Tuomet mokytojos mus išskirdavo ir vėl likdavau vienas. Keista, tačiau tos akimirkos, kai kiti vaikai mane paliesdavo, nors tai būdavo ir kumščiai, man patikdavo. Tada jausdavausi tikras.

– Vėją, – atsakiau ir nedrįsau pakelti akių į Gretą. Vis žiūrėjau į savo debesis ir gailėjausi, kad nepasistengiau labiau. Juk piešdamas nežinojau, kad mano gyvenimas tuoj pasikeis.

Tą vakarą su Greta ir Maiklu atvykau į jų namus.“

„Rašydamas laišką suprantu, kad visą laiką norisi pasakoti tik apie Gretą. Tai ji man suteikė namus, šilumą, išmokė šypsotis ir garsiai juoktis. Ir ji man liepdavo verkti, kai, užuot prapliupęs ašaromis, skaudžiai kąsdavau sau į lūpą.

Tavęs nesuteikė, Mama.

Visą laiką žinojau, kad aš Gretai reikalingas. Kad ir ji, lygiai taip pat kaip aš, jaučiasi netikra. Lyg būtų ne iš čia ir lauktų savo tikrojo kelio. Lyg bijotų naujo ryto, tačiau kartu ir labai jo lauktų – tarsi jis turėtų atnešti kokią stebuklingą žinią, kuri visą pasaulį apverstų aukštyn kojomis.

Aš taip laukdavau žinių iš Tavęs, Mama.

Nežinau, iš ko žinių laukdavo Greta, tačiau aš ją visą laiką įsivaizduodavau su lagaminu rankoje. Lyg ji būtų atvykusi tik trumpam ir neketinusi ilgam pasilikti. Nežinau, kur ji vyktų. Manau, į Lietuvą, atgal pas savo šeimą, nebūtų keliavusi. Ten ji jautėsi negerai.

Nesu tikras, ar ir čia ji jautėsi kitaip. Gal tai buvo dėl to, kad gatvėje žmonės pakeldavo ir greitai nuleisdavo akis, pastebėję ne tik mane, bet ir ją.

Tik kai šiek tiek paaugau, supratau, kodėl mane lydėjo šis jausmas.

Greta buvo žydė. Ji, kaip ir aš, buvo labiau kitokia nei visi.“

*

„Kai tik atsikrausčiau gyventi pas Gretą ir Maiklą, Greta nedarbo ir visą dieną praleisdavo su manimi – į mokyklą man eiti buvo dar per anksti, o į darželį manęs neleido. Taigi ryte Maiklas išvykdavo į darbą, tyliai vienas papusryčiaęs. Vėliau atsikeldavome mes ir su smagiu šurmuliu užkandę eidavome į parduotuvę ir turgų. Vėliau, pirkinius išsikrovę namie, keliaudavome į parką.

Buvau įpratęs į vaikus žiūrėti iš šono, o vienintelis kontaktas su jais dažniausiai būdavo per muštynes. Tačiau aš labai bijojau, kad Greta mane atiduos atgal, kur vėl turėsiu būti vienas, todėl neatiminėjau iš jų žaislų ir nesimėčiau smėliu. Sėdėdavau ant suoliuko prilipęs prie Gretos šono, nes nežinojau, kaip prie tų vaikų prieiti. Ir, tiesą sakant, man jų nelabai reikėjo. Kartais netgi bijodavau paleisti Gretos ranką, kad ji manęs nepaliktų ar aš nuo jos nepasimesčiau, o nuėjęs tolėliau žvilgčiodavau per petį, ar ji tebesėdi ant suoliuko.

Vis dėlto Greta labai norėjo, kad susirasčiau draugų. Kartais paimdavo mane už rankos, nuvedavo prie sūpynių ir supdama plepėdavo su šalia esančia mama. Nelabai mėgau sūptis. Ta nesvarumo būsena man vis priminė sunkvežimį, kuriuo palikau Tave, Mama. Tačiau mačiau, kokia Greta laiminga kalbėdama su kita moterimi, todėl, laukdamas, kada pagaliau baigsis ta kankynė, žiūrėjau į danguję plūduriuojančius debesis ir galvojau – galbūt juos matai ir Tu.

Kartais eidavau į smėlio dėžę statyti pilį. Tai buvo mano aistra. Pradžioje pastatydavau pilį, o vėliau – didelę ir aukštą tvorą, lyg ji būtų pati svarbiausia. Man atrodė, kad be tvoros nebus ir pilies, todėl ją tvirtinau iš rastų akmenų ir pagaliukų. Mano pilis niekada nebuvo tokia graži, kokia tvirta buvo siena, sauganti ją.

Kartą prie pilies tvoros vartų privažiavo Oliveris su savo mašinėle ir pasignalizavo. Sekundę sumišęs svarsčiau, ką dabar daryti. Visgi – juk vartai atsirado ne šiaip sau. Tuomet vartai pakilo. Ir mes tapome draugais.

Su šia mano draugyste, regis, pašviesėjo ir Gretos popietės. Kiekvieną dieną ji linksmiai šnekučiuodavosi su Oliverio mama, o retkarčiais pasikviesdavome juos arbatos ir vaišindavome sausainiais.

Oliverio plaukai – šviesūs, o akys mėlynos, kartais žalsvai pilkos, kaip Baltijos jūra. Jis buvo labai gražus berniukas. Tai tikriausiai reiškia, kad jis buvo labai geras vaikas.

Tuomet apie tai negalvojau.

Oliveris visuomet su manimi dalindavosi savo žaislais ir atsiklausdavo, ar gali paimti mano kraną, kurį buvo nupirkęs Maiklas. Labai saugojau šį kraną. Atvykus po mokyklos, tai buvo vienintelis daiktas, kuris buvo MANO. Daug kartų kritęs, numintas, suklijuotas lipnia juoste – jis vis dar su manimi, mano lentynoje, šalia knygų.

Ir aš šiuo kranu dalindavausi su Oliveriu. Berniukas, neturėjęs draugų ir nieko SAVO, išmoko dalintis. Man nebuvo sunku. Tiesą sakant, norėjau viskuo pasidalinti su Oliveriu, tačiau nemokėjau. Dar nežinojau, kad egzistuoja apkabinimai draugams, vyriškas rankų paspaudimas – tik mokiausi paliesti kitą žmogų taip, kad jam tai nekeltų skausmo.

Kai man kas nors nepavykdavo arba nerasdavau tinkamo žodžio, Oliveris netrenkdavo man per galvą, kaip buvau įpratęs mokykloje. Jis kantriai laukdavo, kol šiaip ne taip jam paaiškindavau, ko noriu. Pats kalbėdavo lėtai, kad galėčiau jį suprasti ir, rodydamas į kokį nors daiktą, kelis kartus pakartodavo jo pavadinimą. Gal to prašė jo mama? Tikra geltonplaukė gražuolė, rausvomis kaip pelenų rožė lūpomis. Kartu jie atrodė, lyg būtų išlipę iš knygos paveikslėlio.

Ir man buvo taip gėda. Tik dėl to, kad esu šalia tokio nuostabaus berniuko, – tarsi jo spinduliavimas būtų dar labiau pabrėžęs mano tamsumą. Visada žinojau, kad aš labiau kitoks nei jis, o šalia jo mano skirtumas tik dar labiau išryškėja. Tačiau negaliu nustoti jo mylėti.

Net dabar.“

*

„Maiklas buvo tylus ir savo jausmus reikšdavo retai. Atsikraustęs pas juos, iš pradžių Maiklo bijojau.

Dabar manau, jog dėl to, kad neatsimenu savo tikrojo tėtės, ir nežinojau, ko iš Maiklo tikėtis. Visi mano pirmakščiai prisiminimai buvo susiję su mama, namais ir verkiančiomis seserimis.

Nors ne, iš tiesų atsimenu šį tą apie tėtį. Tiksliau, ne patį jį, bet tą jausmą, kad tėtis kažkur yra, tik jo nematyti. Tikrai nežinau kodėl, bet tai nemalonus jausmas. Lyg reikėtų nutilti ir bijoti. Štai todėl Maiklas kėlė pagarbią baimę.

Tąkart, kai į mokyklą atvyko Greta, Maiklo beveik neatsimenu, nors jis stovėjo šalia ir įdėmiai žiūrėjo į mano piešinį. Kaip dabar matau – stovi ir žiūri. Ir nė žodžio nepasakė. Rankos nepadavė. Ėjome su Greta, lyg du kaliniai, paleisti į laisvę, o Maiklas sekė mus, tarsi būtų prižiūrėtojas.

Pradžioje jis atrodė labiau išsigandęs už mane, o kalbindamas žiūrėjo į kažką tolumoje man virš galvos. Negaliu sakyti, kad jis nesistengė ar nenorėjo, jog būčiau kartu su jais. Tačiau jam buvo gerokai sunkiau nei Gretai prie manęs priėti. Nors pačią pirmą dieną namie man padovanojo geltoną kraną. Aišku, tada net nežinojau, kaip ta mašina vadinasi.

Maiklo nustojau bijoti po vieno įvykio.

Tą šeštadienio rytą visi pusryčiavome kartu. Valgėme saldžius dribsnius su pienu. Norėdamas įsiberti dar šiek tiek šokoladinių rutuliukų, kurių negaudavau šokiomis dienomis, tiesdamas ranką išpyliau šalia stovėjusį pieno paketį. Pienas pasiliejo per visą stalą.

Greta su Maiklu nutilo. Mano ranka taip ir sustingo virš stalo. Nejučiomis pakėliau akis į Maiklą. Ne į Gretą. Nežinojau, kas dabar bus. Galbūt teks palikti jų namus. Nenorėjau to.

Mano didžiai nuostabai, Maiklas pradėjo juoktis. Iš pradžių nesupratau, kas čia tokio juokingo, tik tuomet, kai jis atsistojo nuo kėdės ir pasirodė jo šlapios kelnės, pradėjo juoktis ir Greta. Nežinojau, ar galiu juoktis ir aš, bet Maiklo juokas buvo toks skambus ir užkrečiantis, kad prajukau kartu.

Tą dieną pirmą kartą juokėmės visi trys. Tokių kartų nebuvo labai daug. Bet visi jie – išskirtiniai. Juos prisimenu, lyg tai būtų buvusi mano gimimo diena. Kažkam su manimi buvo linksma ir gera.

Ne kažkam, Mama. Tai buvo žmonės, priėmę mane į savo šeimą.“

*

„Mama,

Štai tu pagaliau ir žinai, kaip viskas klostėsi, kol atkeliavau pas Gretą ir Maiklą. Šie laiškai ir tie, kuriuos rašiau Tau visus metus lyg kokį dienoraštį, sudaro nemažą šūsnį. Iš jų išeitų neplona knyga. Nežinau, ar gera. Bet žinau, kad mano istorija nėra tokia vienintelė.

Norėjau, kad žinotum, kaip viskas buvo nuo pradžių. Gaila, kad tiek nedaug atsimenu. Iš kitos pusės – jei prisiminčiau daugiau, galbūt būtų dar sunkiau nuo Tavęs atsiskirti.

Visuomet ieškojau kito Pauliaus, kitu vardu, su kitomis mintimis, ir laukiau, kol pagaliau atkeliausiu į savo gyvenimą. Laukiau, kol pagaliau mano dirbtinė kaukė nukris ir aš tapsiu savimi. Bijojau savęs tokio, kokį galbūt teks pažinti. Bet aš jau esu čia. Aš esu Paulius. Toks, koks esu. Šiame žingsnyje.

Ir tas noras sužinoti kodėl?, tepasiliks čia. Dabar žinau, kad nieko negalėjau pakeisti. Dabar žinau – priežastys nebuvo mano. Jos buvo Tavo.

Manau, kad pagaliau aš čia. Pagaliau atkeliavau.

Sudie, Mama. Galbūt man tik to ir tereikėjo – ištarti tau *sudie* ir pažvelgti į akis. Tačiau tavo akių aš nebepamatysiu.

Yesterday my life was in ruin

Now today I know what I'm doing

Got a feeling I should be doing all right."[5](#)

[2](#) Viskas gerai (*angl.*).

[3](#) Turiu visus palikti ir susidurti su tiesa, / Mama, oi (vis tiek pučia vėjas) / Nenoriu mirti. / Kartais norėčiau niekada nebūti gimęs (iš *Queen* dainos *Bohemian Rhapsody*).

[4](#) Turimas omenyje Apaštalas Paulius, vienas iš krikščionių apaštalų. Jis apaštalu tapo jau po Jėzaus Kristaus mirties ir Prisikėlimo, todėl nepriskiriamas Dvylikai apaštalų, nors yra vienas iš pačių garbingiausių ankstyvosios krikščionybės veikėjų, dėl savo misijinės veiklos vadinamas „Tautų apaštalu“.

[5](#) Vakar mano gyvenimas buvo sužlugdytas, šiandien aš žinau, ką darau, jaučiu, kad viską padarysiu gerai (iš *Queen* dainos *Doing all right*).